

Datum vergadering: 21 november 2023
Datum B&W: 24 oktober 2023

Portefeuillehouder: Margreet de Deugd-Bos
Auteur: Wilfred Boele

Onderwerp:

Aangepast raadsvoorstel verstrekken energietoeslag 2023

Voorgesteld besluit:

1. 1. Het DB van de GR Sociaal de volgende kaders te geven bij het opstellen van beleidsregels voor de energietoeslag 2023:
 - a. € 965 te verstrekken aan inwoners met een inkomen tot 120% van het Wettelijk Sociaal Minimum (WSM);
 - b. € 645 te verstrekken aan inwoners met een inkomen vanaf 120 tot 130% van het WSM die voldoen aan de criteria;
 - c. de nog te verstrekken energietoeslag uit te keren in meerdere, bij voorkeur twee, termijnen;
 - d. het te verstrekken bedrag per termijn even hoog te laten zijn.

Inleiding

In Nederland hebben we al geruime tijd te maken met hoge prijzen voor energie. Huishoudens met een laag inkomen worden daar relatief zwaar door getroffen. Om deze groep tegemoet te komen stelt het Rijk middelen beschikbaar om gemeenten een energietoeslag te laten verstrekken. Het Rijk verstrekt deze middelen via de algemene uitkering. Zij beogen gemeenten in staat te stellen om in 2022 en in 2023 aan inwoners met een inkomen tot 120% van het WSM € 1.300 energietoeslag te verstrekken. Tegelijk hebben gemeenten ruimte om keuzes te maken ten aanzien van hoogte van het bedrag en ten aanzien van de breedte van de doelgroep.

Energietoeslag 2022

In Alblasserdam is de beleidsvrijheid in 2022 zo ingevuld dat ook de groep met een inkomen van 120 tot 130% van het WSM in aanmerking kwam voor energietoeslag, en wel voor een bedrag van € 900. Inwoners met een inkomen tot 120% van het WSM kwamen in 2022 in aanmerking voor € 1.300 energietoeslag. In 2022 zijn er uiteindelijk 1.021 toekenningen geweest, waarvan 889 met een inkomen tot 120% van het WSM en 132 met een inkomen van 120 tot 130% van het WSM.

Energietoeslag 2023

Het heeft lang geduurd voordat beide Kamers van het Parlement instemden met de Wet Eenmalige Energietoeslag 2023. Dit had vooral te maken met het feit dat de discussie over de vraag of ook studenten tot de doelgroep van de energietoeslag behoren veel tijd heeft gekost. Nu is het echter zover: op 3 oktober jongstleden heeft de Eerste Kamer met de wet ingestemd. Dat betekent dat we nu beslissingen kunnen nemen over hoe we lokaal invulling geven aan de energietoeslag 2023. De keuzes die wij maken functioneren als de basis voor de beleidsregels die de Sociale Dienst hanteert bij het daadwerkelijk verstrekken van energietoeslag aan Alblasserdamse inwoners.

Verstrekking in april 2023

Alblasserdamse inwoners met een laag inkomen hebben dit kalenderjaar, en wel in april, al een energietoeslag ontvangen. Het gaat om een bedrag van € 300 en het betreft de groep met een inkomen tot 120% van het WSM.

De reden waarom wij de Sociale Dienst de opdracht hebben gegeven om in april dit jaar € 300 energietoeslag te verstrekken houdt verband met het feit dat het Rijk in de decembercirculaire van 2022 hiervoor middelen beschikbaar heeft gesteld. Dat het Rijk dit deed hield verband met de toen al voorziene late inwerkingtreding van de Wet Eenmalige Energietoeslag 2023: het Rijk beoogde gemeenten in de gelegenheid te stellen om vanwege die late inwerkingtreding alvast een bedrag aan energietoeslag te verstrekken. Zo kon voorkomen worden dat inwoners lange tijd geen energietoeslag ontvangen, terwijl ze in die tijd wel te maken hebben met hoge prijzen. U bent over deze verstrekking in 2023 geïnformeerd in een RIB van 4 april 2023.

Omdat de Wet Eenmalige Energietoeslag 2023 toen nog niet in werking was getreden, moet de verstrekking in april 2023 formeel als een nabetaling Energietoeslag 2022 worden aangemerkt. Verder betrof het, vanwege beperkingen in de uitvoeringscapaciteit van de Sociale Dienst, een zogenaamde ambtshalve verstrekking. Dit betekent dat het bedrag van € 300 is verstrekt aan personen met een inkomen tot 120% van het WSM die energietoeslag 2022 hebben ontvangen.

Inwoners die geen energietoeslag 2022 hebben ontvangen konden dus geen aanvraag indienen. Hierdoor zijn mogelijk enkele Alblasserdammers buiten de boot gevallen. Een in begin 2023 gewijzigd inkomen kan hiervan de oorzaak zijn. Het gaat vermoedelijk om weinig inwoners, want inwoners konden tot uiterlijk 31 december 2022 een aanvraag indienen voor energietoeslag 2022.

Aanvankelijk stelden we voor de kleine groep inwoners te compenseren door aan hen nu € 300 meer energietoeslag te gaan verlenen. Maar in de week van maandag 9 oktober heeft de Sociale Dienst ons erop geattendeerd dat dit een risico met zich meebrengt. Het risico is dat we in de situatie belanden dat ook de bijna 900 huishoudens die april dit jaar al de 300 euro hebben ontvangen opnieuw aanspraak kan maken op die 300 euro. Dit risico bestaat omdat, zoals gemeld, de verstrekking in april formeel niet tot de energietoeslag 2023 behoort, maar geldt als een nabetaling energietoeslag 2022.

Dat het risico zo laat bekend is geworden komt omdat er over het compenseren niets is opgenomen in de Wet Eenmalige Energietoeslag 2023. Pas nadat de wet de Eerste Kamer had gepasseerd (wat gebeurde op 3 oktober) is er een juridische discussie ontstaan en is duidelijk geworden welke risico's er zijn.

De beschikbaar gekomen juridische informatie heeft ons doen besluiten het voorstel aan te passen. We wijzen erop dat betreffende inwoners nog wel een flink bedrag aan energietoeslag kunnen ontvangen. En indien dit bedrag de stijging van hun energiekosten onvoldoende compenseert staan ze nog niet met lege handen. Ze konden of kunnen namelijk ook een beroep doen op individuele bijzondere bijstand voor verhoogde energiekosten.

Voorstel energietoeslag 2023

De vraag die nu voorligt is hoe we omgaan met de middelen voor energietoeslag 2023 die nog niet zijn besteed. Het college is bevoegd hier zelfstandig een keuze over te maken, maar we kiezen ervoor om u als raad over dit belangrijke onderwerp te laten beslissen.

Ons voorstel is gebaseerd op twee financiële uitgangspunten:

1. de maximale verstrekking is € 1.300;
2. alle middelen die we van het Rijk ontvangen voor het verstrekken van energietoeslag kunnen daarvoor ingezet worden.

We zien twee voor de hand liggende manieren om invulling te geven aan het verstrekken van energietoeslag 2023.

1. Het eerste scenario is het verstrekken van energietoeslag aan alleen de groep met een inkomen tot 120% van het WSM. Omdat de inschatting is dat de Rijksmiddelen daartoe toereikend zijn, zou aan deze groep € 1.300 verstrekt kunnen worden. Vanwege de verstrekking in april 2023 resteert er dan nu nog een bedrag van € 1.000.

2. Wij hebben aan de Sociale Dienst gevraagd ook een tweede scenario door te berekenen. Gelet op het uitgangspunt om het te ontvangen budget niet te overschrijden zou in dit tweede scenario de groep met een inkomen tot 120% van het WSM niet nog € 1.000 krijgen, maar nog € 965. De middelen die zo worden vrijgespeeld worden gebruikt om de groep met een inkomen van 120 tot 130% van het WSM ook energietoeslag te verlenen: het gaat om € 645.

Wij hebben een voorkeur voor de tweede optie. Dat er ook nadelen aan kleven wordt duidelijk uit de kanttekeningen in dit voorstel.

Beoogd effect

Het compenseren van inwoners die in het bijzonder hard worden geraakt door de gestegen energielasten.

Argumenten

a.1 Groep wordt hard geraakt door stijging energiekosten

Huishoudens met een inkomen op of net boven het sociaal minimum hebben in normale omstandigheden al moeite om rond te komen. Ook hebben ze weinig ruimte om geld te reserveren voor onvoorziene uitgaven.

a.2 Rijk voorziet in middelen

Het Rijk voorziet in financiële middelen om, indien de schatting over het aantal vragers correct is, dit bedrag aan energietoeslag aan deze groep te verlenen.

a.3 Het sluit aan bij het collegeprogramma

In het collegeprogramma (onder opgave 2: Met oog voor elkaar) is benoemd dat de gemeente actief wil werken aan het ondersteunen van onze minima en aan het voorkomen van nieuwe armoede of andere problemen.

a.4 Groep 120-130 heeft het ook moeilijk

Dat we voorstellen om nog € 965 te verstrekken betekent dat het totaal aan energietoeslag 2023 (de in april 2023 verstrekte € 300 meegerekend) voor deze groep uitkomt op € 1.265 en dus niet op totaal € 1.300. Dat we voorstellen om totaal iets minder dan € 1.300 te verstrekken hangt samen met ons voorstel ook de groep met een inkomen van 120 tot 130% van het WSM te includeren. Zie daarvoor de argumenten b.1 tot en met b.5.

b.1 Ook deze groep wordt geraakt door stijging energiekosten

Ook de groep met een inkomen van 120 tot 130% van het WSM heeft het financieel niet breed.

b.2 Zo verzachten we de armoedeval

Mensen met een inkomen van 120% tot 130 van het WSM hebben een net te hoog inkomen om recht te hebben op verschillende minimaregelingen. Denk aan alle vormen van bijzondere bijstand (grens bij 110% van het WSM) en het persoonlijk minimabudget (grens bij 120% van het WSM). In deze context wordt wel gesproken van de armoedeval: als mensen net iets meer gaan verdienen neemt hun besteedbaar inkomen niet of nauwelijks toe omdat dit gepaard gaat met een vermindering van de inkomenssteun. Door ook deze groep energietoeslag te verstrekken verzachten we de armoedeval.

b.3 De gevolgen voor de hoogte van het bedrag van de groep met een inkomen tot 120% van het WSM is beperkt

Het includeren van deze groep heeft maar beperkt impact op de hoogte van het bedrag dat de groep met een inkomen tot 120% van het WSM ontvangt. Het gaat bij elkaar om € 35 per huishouden.

b.4 Zo handelen we in lijn met de energietoeslag 2022

Zoals omschreven hebben inwoners met een inkomen vanaf 120 tot 130% van het WSM vorig jaar ook energietoeslag ontvangen.

b.5 Het sluit aan bij het collegeprogramma

In het collegeprogramma (onder opgave 2: Met oog voor elkaar) is benoemd dat de gemeente actief

wil werken aan het ondersteunen van onze minima en aan het voorkomen van nieuwe armoede of andere problemen.

c.1 In termijnen uitkeren zorgt ervoor dat inwoners de toeslag minder snel inzetten voor andere zaken

Op basis van signalen van de Sociale Dienst en uit de Alblasserdamse praktijk kan geconcludeerd worden dat een deel van de huishoudens de toeslag niet gebruikt voor het betalen van gestegen energierekeningen, maar voor andere doeleinden. In termijnen uitkeren verkleint de prikkel om dat te doen.

Kanttekeningen

a.1 In communicatie over de energietoeslag wordt vaak bedrag van € 1.300 genoemd

In de pers wordt in de context van de energietoeslag vaak het bedrag van € 1.300 genoemd. Dit schept verwachtingen, die met de beslissing om minder te verstrekken aan de groep met een inkomen tot 120% van het WSM niet volledig worden waargemaakt.

b.1 Incluseren betekent niet € 1.300 voor groep tot 120% van het WSM

Door deze groep te includeren en het voornemen te hanteren om het Rijksbudget niet te overschrijden, ontvangt de groep met een inkomen tot 120% van het WSM minder dan € 1.300.

c.1 Laatste tranche zal pas in de loop van 2024 worden uitgekeerd

In tranches uitkeren betekent dat de laatste tranche pas in de loop van 2024 zal worden uitgekeerd, terwijl het gaat om energietoeslag 2023.

Financiële informatie

Indien het aantal huishoudens dat de energietoeslag aanvraagt en ontvangt groter is dan de Sociale Dienst nu inschat, zal het budget overschreden worden en zullen er lokale middelen ingezet moeten worden. Het is hierbij relevant op te merken dat de Sociale Dienst aangeeft dat het lastig is om een accurate inschatting te doen, maar dat ze ook een wat royale inschatting van het aantal huishoudens hebben gemaakt. Het risico dat het budget wordt overschreden is daardoor gering.

Uitvoering

De uitvoering ligt bij de Sociale Dienst. Er is met hen afstemming geweest over dit raadsvoorstel, waarbij ook de uitvoering aan de orde is gesteld.

Communicatie

Inwoners worden via verschillende kanalen (van zowel de Sociale Dienst als de gemeente) geïnformeerd over de energietoeslag. Denk hierbij aan een persbericht via de websites. Ook zullen we het Brughuis en andere partners vragen om inwoners te informeren over de energietoeslag.

CONCEPT RAADSBSLUIT

De raad van de gemeente Alblasserdam;

B E S L U I T:

1. 1. Het DB van de GR Sociaal de volgende kaders te geven bij het opstellen van beleidsregels voor de energietoeslag 2023:

a. € 965 te verstrekken aan inwoners met een inkomen tot 120% van het Wettelijk Sociaal Minimum (WSM);

b. € 645 te verstrekken aan inwoners met een inkomen vanaf 120 tot 130% van het WSM die voldoen aan de criteria;

c. de nog te verstrekken energietoeslag uit te keren in meerdere, bij voorkeur twee, termijnen;

d. het te verstrekken bedrag per termijn even hoog te laten zijn.